

проблема неможливості звернення до виконання арбітражної постанови. Для реалізації пропозиції потрібно внести відповідні зміни до Закону України «Про Міжнародний комерційний арбітраж» та Закону України «Про виконавче провадження».

Анотація. Стаття посвячена дослідженню проблеми взаємодії Міжнародного комерційного арбітражу по вопросу прийняття забезпечувальних заходів. ґрунтуючись на аналізі норм національного законодавства виявлені ключові недоліки та суттєві прогалини в цій сфері. Досліджені загальні світові моделі та проаналізовані зарубіжний досвід реформування законодавства по взаємодії МКАС і державних судів. Предложено доповнення і зміни в національному законодавстві по вдосконаленню механізму взаємодії МКАС і державного суду по забезпеченню арбітражного позову.

Ключові слова: Міжнародний комерційний арбітраж, взаємодія з державним судом, забезпечувальні заходи, виконання рішення арбітражу.

Abstract. The article is devoted to the study of the International Commercial Arbitration interaction problem on the issue of interim measures. Based on an analysis of the norms of national legislation, key weaknesses and its significant gaps in this area are identified. The general world models are investigated and the foreign experience of reforming the legislation on the interaction of the International Commercial Arbitration and state courts is analyzed. Additions and amendments to domestic legislation are proposed to improve the mechanism of interaction between the International Commercial Arbitration and the state court to ensure an arbitration claim.

Key words: international commercial arbitration, interaction with a state court, interim measures, enforcement of an arbitration award.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Регламент Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України 2018. *Офіційний сайт ICAC*. URL : <https://icas.org.ua/wp-content/uploads/Reglament-ISAS-pry-TPP-Ukrayiny.pdf> (дата звернення: 22.09.2019)
2. Прусенко Г. Є. Поняття та види забезпечувальних заходів в міжнародному комерційному арбітражі. *Юридичний вісник*. 2014. № 2 С. 296–300.
3. Про міжнародний комерційний арбітраж: Закон України від 24 лютого 1994 р. № 4002-ХІІ *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 25. Ст. 198. (зі змінами).
4. Прусенко Г. Є. Проблеми та перспективи забезпечення позову в Міжнародному комерційному арбітражі за законодавством України. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 3. С. 47–53.
5. Воронов К. М. Концепції взаємодії державних судів і міжнародних комерційних арбітражів. *Порівняльно-аналітичне право*. 2017. № 4. С. 80–83.
6. Mohamed S. A Critical Analysis of Arbitral Provisional Measures in England and Wales. Brunel University. 2014. P299 URL : <https://bura.brunel.ac.uk/bitstream/2438/8882/1/FulltextThesis.pdf> (дата звернення: 22.09.2019)
7. Рашидов А. Различные подходы к проблеме обеспечительных мер. *Третейский суд*. 2003. № 5. С. 96–108.
8. Dziennik Ustaw. Kodeks postępowania cywilnego. URL : <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19640430296/U/D19640296Lj.pdf>(дата звернення: 22.09.2019)
9. United Nations publication. UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration 1985 With amendments as adopted in 2006 URL: https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf (дата звернення: 22.09.2019)

УДК 340 : 004

ПРАВОВА МЕДІАЛОГІЯ: ПРОБЛЕМИ РОЗУМІННЯ ТА СТАНОВЛЕННЯ

А. О. Суханова, Т. В. Михайліна

Анотація. Розглянуто проблематику інформаційного середовища з позицій правової медіалогії. Досліджено тенденцію впливу сучасного інформаційного середовища на суспільну свідомість. Зазначено створення передумов розроблення ефективних підходів реалізації можливостей технічних засобів правовою медіалогією задля розвитку правосвідомості та поширення правової матерії у сучасному суспільстві.

Ключові слова: правова медіалогія, правова комунікація, інформаційна спільнота, інформація.

Динаміка процесу обміну інформацією минулого тисячоліття, порівняно із сьогоденням, має масштаби відносності сьогоденнього дня до кількох десятиліть, а то й століть минулого. На сьогоденній день масштаби, які охоплюються інформаційно-

комунікаційними відносинами, є значно більшими. Зміст інформації лишився майже тим самим або подібним до того, що існував кілька століть тому, не відбулися кардинальні зміни у мовах спілкування, способах прояву емоцій, думках, процесах мислення, психічних та фізіологічних особливостях людства. Змінюються та модернізують лише засоби комунікації. Сучасне інформаційне середовище має тенденцію впливу на суспільну правосвідомість, що реалізується розвинутими засобами візуалізації та аудіалізацією інформаційно-правового повідомлення. Розвиток технологій призвів до переосмислення фундаментальних принципів міжособистісної та інших видів комунікації. Медіалогія відкриває нові способи вивчення технологій передачі інформаційного повідомлення. Саме тому все актуальніше постає питання ролі інформаційних технологій у правовій сфері та безпосереднього впливу на правосвідомість особистості, а також можливості контролю даних процесів на різних рівнях правотворчості.

Першочергово, на нашу думку, необхідно звернутися до виникнення основних засобів, які спричинили переосмислення даних соціальних зв'язків. На рубежі ХХ–ХХІ століття з'явилася «галактика Інтернет» [1], що прискорила способи передачі інформації і остаточно довела гіпотезу Е. Тоффлера про «метаморфози влади», що змістилася до полюсу інтелекту, знання. Не менш значущими для просування ідей про необхідність наукових підходів до аналізу змін, зокрема, інформаційно-комунікативних середовищ, медіареальності і виявлення специфіки нових медіа стали роботи багатьох вітчизняних дослідників ще в 1990-і рр. Так, дослідженням у цій сфері присвячені роботи Р. Дебре, М. Маклюєна, А. Токарської, Д. Андрєєва, С. Демченко, О. Чорнобай, Т. Савельєвої, О. Балинської, О. Шумського, І. Ситар, І. Честнова, В. Михайлова та інших.

Термін «медіалогія» вперше був використаний французькими дослідниками, зокрема, політологом і соціологом лівої орієнтації Режі Дебре. Правда, в його уявленні нова дисципліна пояснює самі процеси техніки комунікацій в сучасному світі, які направлені саме на передачу знань. Цьому присвячена його робота «Introduction à la médiologie». Автор у своїй роботі визначив, що засіб, за допомогою якого людина отримує інформацію, є «медіум», а отже при наданні правової медіалогії юрист виступає у ролі «медіума», тобто посередником між інформацією у вигляді знань у сфері права та особою, у якій є необхідність в отриманні певної інформації правового характеру [2, с. 216]. Даний термін на початку ХХІ ст. з'явився і в лексиконі російської журналістики для позначення «системи аналізу інформації з відкритих джерел: газет, журналів, телебачення, інформагентств, Інтернет-ресурсів та ін.». І все ж, це поняття є значно ширшим та складнішим.

М. Маклюєн у роботі «Понимание медиа: внешнее расширение человека» визначив, що засобом комунікації є повідомлення. Його поділ засобів комунікації на гарячі та холодні встановлювало важливість виваженого обрання найбільш ефективного способу передачі конкретного виду інформації, наприклад, юридичної. Даний спосіб допомагає виявити відмінності понять «комунікація» та «медіалогія», що полягає у різних сферах застосування та різних предметах. Комунікація належить до загальнолюдського способу обміну інформацією у часі та просторі, а, в свою чергу, медіалогія вивчає, за допомогою яких способів передачі інформація досягає свого адресата, якими органами сприйняття, технічними засобами тощо. Комунікація є невід'ємною складовою частиною під час вивчення медіалогії, тому що завдяки комунікації, яка слугує способом обміну інформацією, є можливість досліджувати ефективні способи її зберігання та передачі ступеня усвідомлення адресатом. Комунікація відповідає на питання, що саме ми збираємося повідомити, який обсяг інформації, який зміст цієї інформації тощо. Медіалогія відповідає на питання, як ми здійснюємо передачу цієї інформації, яким чином ця інформація потрапить до адресата, за допомогою яких засобів вона буде передана, за допомогою яких носіїв вона буде збережена тощо [3, с. 14].

Таким чином, правова медіалогія як нова галузь юриспруденції має за мету комплексне дослідження засобів комунікації у сучасному суспільстві та прогнозування у майбутньому тенденцій щодо розвитку сфери юридичної комунікації між фахівцями у галузі права та громадянами задля вивчення ефективних методик передачі юридичної

інформації з урахуванням індивідуальних особливостей кожного адресата таких інформаційних повідомлень.

Масову комунікацію фахівці визначають як процес поширення інформації (знань, духовних цінностей, моральних та правових норм та ін.) за допомогою технічних засобів (преса, радіо, кінематограф, телебачення) на кількісно великі, розосереджені аудиторії [4, с. 7] задля впливу на оцінки, погляди та поведінку людей [5, с. 348]. За кількістю масова комунікація передбачає більше тисячі учасників [6, с. 7]. Така комунікація завжди публічна, тобто принципово доступна для кожного [7, с. 12]. Масова комунікація сьогодні – інструмент нової ери інформаційних революцій, коли услід за «природними» контактами з'являються «технічні» [8, с. 295].

Правова комунікація, у свою чергу, в сучасній правовій дійсності проходить крізь призму правової медіалогії. Комунікація як засіб поширення інформаційних повідомлень має власний інструментарій, що характеризується способом та формою передачі інформації, адресатом та адресантом, специфічною вербалізацією, змістом, сенсом тощо. Поділяючи історію на епохи, світова спільнота намагається виокремити певні особливості кожної: розвиток культури, мистецтва, техніки, а також правових ідей, особливості суспільно-правової думки та способів співіснування глобального суспільства. Основні логіко-мовні феномени в юриспруденції стали предметом аналізу в однойменній монографії О. Ф. Черданцева [9, с. 98]. Тут право подано як певну знакову систему інформації, а правове регулювання розглянуто як рух цієї інформації.

Сучасне інформаційне середовище має тенденцію впливу на суспільну правосвідомість, що реалізується розвинутими засобами візуалізації та аудіалізацією інформаційно-правового повідомлення. Розвиток технологій віртуалізації реальності щодо органів людського сприйняття спричинив прорив та переосмислення фундаментальних принципів міжособистісної та інших видів комунікації [10, с. 49]. Медіалогія відкриває нові можливості у вивченні технологій передачі інформаційного повідомлення.

Обмін інформацією та сучасні тенденції розвитку сфери інформаційно-комунікативних технологій продукують нові засоби комунікації, що актуалізуються залежно від конкретних цілей, наприклад: електронна законодавча база України, електронний уряд, електронні торги, електронні закупівлі, єдиний державний реєстр судових рішень, електронні бази даних, судові засідання у формі відеоконференцій, відео- та аудіо-фіксація судових засідань, надання віддалених юридичних консультацій, електронні сервіси надання адміністративних послуг та багато іншого.

Сфера застосування електронних інформаційних технологій активно запроваджується та масштабується юридичною наукою та практикою. Здійснюється поступове зміщення у сферу юриспруденції інформаційних технологій та електронних засобів комунікації. Сучасні технології та засоби комунікації поступово нівелюють фізичну необхідність присутності особи під час здійснення тієї чи іншої юридично значущої дії. Глобальні тенденції до автоматизації процесів приватного сектору та державного управління у провідних сферах суспільного життя мають усунути бюрократичну складову частину, що глибоко укорінилась у сучасних реаліях, забезпечити доступність та ефективність електронних засобів комунікації [11, с. 32].

Електронні засоби комунікації у процесі обміну інформацією між суспільством та державою, впровадження електронних засобів комунікації на рівні законодавчої, виконавчої та судової влади створюють можливість швидкого та ефективного вирішення ключових питань суспільства.

Тому можна вважати, що правова медіалогія – це засоби передачі юридичної інформації, тобто засіб юридичної комунікації. Юридичний контекст дослідження засобів комунікації дозволить генерувати ідеї поширення правової матерії свідомістю суспільства. Ефективна синергія техніки та юридичної науки створить матеріал із метою впровадження та відкриття нових можливостей реалізації потенціалу сучасних засобів комунікації, розширення меж дії юриспруденції у процесі реалізації фундаментальних принципів права.

Комунікація є основоположною складовою частиною суспільного розвитку. Динаміка суспільного розвитку набуває нових прискорень завдяки можливостям накопичення та передачі інформації у часі та просторі. Засоби масової інформації, масової комунікації керують суспільством, формують його вектор розвитку та впливають на встановлення фундаментальних цінностей особистості [12, с. 19].

Найбільш поширеним засобом передачі юридичної інформації є текст, який превалює над усіма іншими посередниками. Текст як засіб правової медіалогії є провідним інструментом, що виконує функцію посередника між адресатом та адресантом юридичної інформації у процесі правової комунікації. Гуманістичність, справедливість, науковість – це ті якості юридичного тексту у демократичній державі, які мають бути забезпечені активною участю у правотворенні широких верств населення, врахуванням громадської думки, пропозицій науковців, спеціалістів-практиків. Для того, щоб нормативний акт, опублікований у пресі, був обґрунтованим, корисним і відповідав потребам, інтересам більшості громадян, треба, щоб громадська думка, сформована в ЗМІ, ЗМК щодо удосконалення законодавства, була адекватно витлумачена у правовому дискурсі [13, с. 18]. Основне завдання та розуміння комунікації в теорії права можна визначити як взаємодію між суб'єктами в контексті знакових систем, дію, що орієнтована на смислове комунікативне сприйняття для досягнення соціальних цілей і збереження індивідуальності кожного [14, с. 122].

Вільний доступ до інформації є необхідним у природному процесі пізнання та основою для всебічного індивідуального розвитку. Вільний доступ до офіційних джерел, що є носіями інформації юридичного змісту, їх доступність для сприйняття є фундаментальним фактором становлення та підвищення індивідуальної правосвідомості та правової культури загалом. Якщо законодавець хоче отримати оптимальний результат від комунікативного процесу, а саме – максимальний вплив на поведінку, для нього доцільно було б не обмежуватися тільки самим впровадженням закону, а й додати інформаційний коментар із поясненнями і прикладами, в такий спосіб мотивуючи необхідність виконання запроваджених законів. Це сприятиме підвищенню комунікативної культури, оскільки зростатиме рівень загальної правової культури.

Юридичний характер інформації та способи її передачі адресатові мають максимально абстрагуватись від надання їй певних суб'єктивних відтінків. Д. Кін визначає, що демократизація інформації є найбільш очевидним політичним наслідком комунікативного надлишку, який призвів до нівелювання привілеїв у процесі отримання інформації. Користувач отримує віддалений доступ до джерел інформації, що були раніше недосяжними в географічному контексті або були досяжні лише обмеженому колу осіб [15, с. 202]. Інформатизація суспільства проходить у певному соціальному середовищі і залежить від нього. Інформаційне середовище, в якому перебуває індивід, формує його як особистість, надзвичайно важливе значення цей процес відіграє в сучасних умовах інтеграції людини в інформаційний простір.

Правова медіалогія має у своєму арсеналі широкий інструментарій різноманітних засобів, які з розвитком сектору інформаційних технологій постійно розширюються та доповнюються, але текстова інформація нині переважає над іншими засобами правової медіалогії у процесі обміну інформацією правового характеру. Правова медіалогія досліджує засоби передачі юридичної інформації (засоби юридичної комунікації) та інструмент обміну юридичною інформацією у часі та просторі, виконує функцію повідомлення юридичної інформації – юридичного повідомлення.

Електронні засоби комунікації у процесі обміну інформацією між суспільством та державою, наявність суспільної ініціативи та доброї волі суб'єктів владних повноважень та законодавця, впровадження електронних засобів комунікації на всіх рівнях та гілках державної влади та місцевого самоврядування, можливість швидкого та ефективного вирішення проблемних питань, зміцнення авторитету державної влади шляхом відкритого діалогу та прозорості конструктивної політики та впровадження сучасних засобів комунікації в процесі державного управління вважаються одними з головних факторів стабілізації

соціально-політично кризи та розбудови правової держави. Отже, завданням правової медіалогії є розробка найбільш ефективних методів донесення правової інформації до кінцевого адресата. Адже кожна соціальна верства населення, кожний віковий період життя людини мають власні особливості правових проблем та шляхи їх вирішення [16, с. 123].

Актуалізація електронних засобів комунікації у контексті розбудови правового суспільства, розробка та впровадження інструментарію, відповідно до світових тенденцій розвитку інформаційно-комунікативних технологій, є важливим завданням задля забезпечення сталого розвитку України в сучасних умовах [17, с. 14].

Розробки та впровадження у суспільно-правову дійсність результатів досліджень правової медіалогії мають на меті змінити фундаментальне уявлення про синергію техніки, сучасних інформаційних технологій та юриспруденції, створити матеріал для переосмислення фундаментальних принципів засобів правової комунікації, відкрити нові можливості реалізації комунікативного потенціалу за допомогою сучасних засобів комунікації, розширення меж людського сприйняття юриспруденції у процесі реалізації фундаментальних принципів права. Актуалізація електронних засобів комунікації в контексті формування правової медіалогії, розроблення та впровадження інструментарію відповідно до світового рівня інформаційно-комунікативних технологій є важливим завданням заради забезпечення розвитку українського права в сучасних реаліях [10, с. 50].

Зміни у видавничій системі, розширення теле- і радіопростору, вплив інформаційних агентств і розвиток різних моделей медіаінститутів актуалізують проблематику медіаполітики, яка виступає як важливий каталізатор діалогу влади і суспільства. Медіалогія – не догма, а динамічна, що розвивається наука, можливості якої постійно розширюються завдяки технічному прогресу і тим процесам, які відбуваються в соціально-правовій сфері навколишнього нас світу. Її можливості не вичерпуються тими дисциплінами, які представлені в даному дослідженні. В умовах тотального впливу медіа на людину, його спосіб життя і моральні цінності важливе значення набувають психоаналіз медіа і медіаетики [18, с. 219].

Підводячи підсумки вищесказаному, слід зазначити, що явище правової медіалогії охоплює різні дисципліни, які вивчають принципи модернізації соціально-правової сфери в контексті глобальних інформаційних процесів. Останні сприяють формуванню нового мислення, плюралістичних поглядів, толерантності, взаєморозуміння між людьми і державою. В епоху, коли ідеями міждисциплінарного підходу як інструментом пізнання сучасного світу пронизаний науковий простір, а дослідники соціологічних галузей знань бачать в цьому природний шлях до розуміння найскладніших процесів, постановка питання про затвердження міжгалузевих дисциплін, в основу яких закладено синтез поглядів, ідей, доктрин, представляється гідним уваги і обговорення не тільки в середовищі фахівців, але в широкому правничому середовищу.

Аннотация. Определена проблематика информационной среды с позиций правовой медиалогии. Исследована тенденция влияния современной информационной среды на общественное сознание. Отмечено создание разработки эффективных подходов реализации возможностей технических средств правовой медиалогия для развития правосознания и распространение правовой материи в современном обществе.

Ключевые слова: правовая медиалогия, правовая коммуникация, информационное сообщество, информация.

Abstract. The problems of the information environment from the standpoint of legal media dialogue are defined. The tendency of the influence of the modern information community on public consciousness is investigated. The creation of the development of effective approaches to the implementation of technical means of legal media dialogue for the development of legal awareness and the spread of legal matter in modern society is indicated.

Key words: legal mediology, legal communication, information community, information.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Галактика Интернет: Размышления об Интернете, бизнесе и обществе. Пер. с англ. А. Матвеева; под ред. В. Харитоновна. Екатеринбург: У-Фактория (при участии изд-ва Гуманитарного ун-та), 2004. 328 с.
2. Дебре Р. Введение в медиологию. Пер. с франц. Б. М. Скуратова. Серия: Образ общества. 2010. 368 с.

3. Маклюен М.Г. Понимание медиа: внешнее расширения человека. Пер. с англ. В. Николаева. Москва: КАНОН-пресс-Ц, 2003. 464 с.
4. Леонтьев А.А. Психолингвистические проблемы массовой коммуникации: монография. Москва: Наука, 1974. 147 с.
5. Философский энциклопедический словарь. Сост. Л.Ф. Ильичева и др. Москва: Современная энциклопедия, 1983. 840 с.
6. Почепцов Г. Теория коммуникации. Москва : Рефл-бук, Киев: Ваклер, 2001. 565 с.
7. Квіт С. Масові комунікації: підручник. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 206 с.
8. Ольшанский Д. В. Психология масс. СПб. : Питер, 2002. 368 с.
9. Черданцев А. Ф. Логико-языковые феномены в юриспруденции: монография. Москва: Норма: ИНФРА-М, 2012. 320 с.
10. Положешний А. М. Інформаційне середовище у становленні правової медіалогії. *Порівняльно-аналітичне право*. 2017. № 3. С. 48–50.
11. Соловйов С. Г. та ін. Інформаційна складова державної політики та управління: монографія. За ред. Н. В. Грицяк. Київ: К.І.С., 2015. 320 с.
12. Кириллова Н. Б. Медиакультура как интегратор среды социальной модернизации: автореф. дис. ... докт. культурологии. Москва, 2005. 25 с.
13. Балинська О.М. Адресант і адресат як антропосеміотичні чинники права. *Вісник ХНУВС*. 2012. № 4 (59). Ч. 1. С. 12–20.
14. Ситар І. М. Комунікація у праві: до проблеми міжкультурної комунікації. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2014. № 807. С. 119–123.
15. Кин Д. Демократия и декаданс медиа. Москва: Изд. дом Высшей школы экономики, 2015. 321 с.
16. Положешний А. М. Безоплатна правова допомога як засіб правової медіалогії. *Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 18 травня 2018 р.). Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. Т. 1. С. 122–125.
17. Ларіна Н. Б., Руденко О. М. Інформаційно-комунікаційне забезпечення ефективної діяльності влади. Київ : НАДУ, 2013. 52 с.
18. Кириллова Н. Б. Медиалогия как синтез наук. Москва : Академический проект, 2013. 366 с.

УДК 26-872 (292.471)

РЕЛІГІЙНІ ВІРУВАННЯ КАРАЇМІВ УКРАЇНИ

О. О. Ткач, І. В. Пятницькова

Анотація. У даному дослідженні висвітлюються особливості караїмського віровчення. Описуються релігійні уявлення та культо-обрядова практика кримських караїв. Визначаються основні проблеми караїмського етносу та їх сучасне становище на території України. Методологічною основою дослідження послужили як загальнонаукові (аналізу, синтезу, узагальнення), так і спеціально-історичні методи (проблемно-хронологічний). Специфіка досліджуваної теми передбачає застосування порівняльно-історичного методу.

Ключові слова: караїзм, кримські караїми, віровчення, кенаса, громада

Караїми – національна меншина України, яка належить до корінних народів Криму. Вони являють собою досить цікаву для науки етнічну спільноту. Багато питань історії караїмів й досі залишаються не розв’язаними і спірними. Особливість караїмів – співіснування в їх культурі традицій древніх язичницьких вірувань (тюркського походження), реформованого іудаїзму епохи Анана бен Давида, а також традицій більш пізнього культурного оточення, пов’язаних, насамперед, з ісламом.

Чисельність караїмського етносу постійно скорочується, караїми занесені в Червону книгу ООН як один з малочисельних народів світу. Цей етнос поступово зникає внаслідок асиміляційних процесів і для них є надзвичайно важливим збереження власної ідентичності. Уже даний аспект їхнього життя актуальний і цікавий для вивчення. Від